

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Сучасний період характеризується глибокими глобальними змінами в світовій економіці і міжнародних відносинах. Відбувається зміцнення всестороннього співробітництва країн світу, поглиблюються інтеграційні процеси, розширюються економічні, політичні, торгові, культурні та науково-технічні зв'язки між ними. Важливою складовою цих процесів є міжнародні туристичні зв'язки, вплив яких на світове господарство і міжнародні відносини постійно зростає. Швидке зростання туристичного руху, його комплексний характер і все більший вплив на різні сторони життя сучасного суспільства обумовлюють необхідність теоретичного вивчення і узагальнення складних і різноманітних процесів, що характеризують міжнародні туристичні зв'язки.

Туризм на початку XXI століття став однією з найважливіших та найбільш динамічною галуззю світового господарства. Він сьогодні є важливим напрямом соціально-економічного та культурно-побутового життя багатьох держав та регіонів світу. Сучасна туристична індустрія займає важливе місце у міжнародних економічних зв'язках та впливає на розвиток економіки окремих країн та світового господарства в цілому. За статистичними даними на долю міжнародного туризму припадає 9-10% світового ВВП та близько 7% загального світового експорту, а кількість туристів, що здійснили подорож у інші країни в 2013 році перевищила 1 млрд. осіб. Туризм як експортна категорія посідає п'яте місце в світовому експорті товарів та послуг поступаючись лише експорту палива, хімікатів, продуктів харчування та автомобільної промисловості, і в той же час – перше місце в багатьох країнах, що розвиваються [1].

Туристична індустрія сьогодні являє собою складну систему, до якої входять власне туристичний продукт (послуга, тур); споживачі туристичного продукту та відповідних послуг; об'єкти туристичної галузі – фірми, що створюють і поширюють тур продукт, заклади та підприємства, що надають послуги з розміщення, харчування, перевезення; державні органи управління туристичною галуззю, навчальні та наукові заклади. Також, з розвитком та ускладненням організаційних процесів до індустрії туризму залучено підприємства торгівлі, страхові компанії, банки, підприємства зв'язку тощо. Типовими супутніми суб'єктами туристичної індустрії є рекламно-інформаційні компанії, візові організації, підприємства сувенірного бізнесу, спортивних товарів та товарів для відпочинку, індустрії розваг, компаній, що виготовляють та реалізують туристичний одяг, літературу, фототовари тощо.

Особливістю сучасного міжнародного туризму є те, ця галузь є важливою ланкою світового господарського комплексу. За економічними показниками він займає важливе місце в структурі ВВП та зайнятості населення. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО) частка туризму у світовому ВВП, з урахуванням мультиплікаційного ефекту, складає 9,4% [2].

Іншим економічним показником розвитку туристичної індустрії є доходи країн від обслуговування іноземних туристів. Надходження від туристичних подорожей у світовому масштабі щорічно становлять понад 300 мільярдів доларів США. Стосовно держав, то на період 2010-2013 років ситуація наступна: лідируючі місця за даним показником займають США, Іспанія та Франція.

США займає перше місце в світі за доходами від надання послуг іноземним туристам. Так, протягом останніх трьох років країна щорічно отримує близько 110 млрд. доларів. Варто зазначити, що США є другою в рейтингу країн світу за кількістю туристів, що їх відвідали.

Серед європейських країн найбільш дохідними від іноземних туристів є Іспанія та Франція. Так, в Іспанії доходи від обслуговування туристів складають понад 61 млрд. доларів США щорічно, а туризм забезпечує близько 12% ВВП країни і є найприбутковішою галуззю економіки. У Франції даний показник складає близько 56 млрд. доларів США, а за статистикою відвідувань іноземцями тривалий час країна займає перше місце (79 млн. осіб).

Серед інших країн світу з високим рівнем доходності від туристичної галузі виділяють Італію (46 млрд. дол. США), Китай (41 млрд. дол.), Німеччину (40 млрд. дол.) та Велику Британію (36 млрд. дол.) [4].

Отже, міжнародний туризм це галузь яка об'єднує значну кількість підприємств, установ та організацій світового господарства, має багатомільярдний щорічний обіг коштів і для ряду країн є основною сферою господарської діяльності. Навіть економіка високорозвинятих держав світу в певній мірі залежить від туристичної діяльності. Так, в Австрії надходження від іноземного туризму дозволяють цій країні щорічно покривати приблизно 80% дефіциту платіжного балансу по розрахункам за товари і послуги. В Італії надходження від іноземного туризму збільшують позитивне сальдо платіжного балансу на 120-130%. В Швейцарії надходження від іноземного туризму займають за своїми розмірами третє місце після доходів країни від експорту продукції машинобудівної, хімічної та фармацевтичної промисловості [3].

Іншою особливістю сучасного міжнародного туризму є те, що відбувається трансформація вікових характеристик споживачів туристичного продукту. Ще у кінці XX століття основний контингент туристів, які здійснюють зовнішні подорожі був представлений людьми вікової категорії між 30 та 50 роками. На сьогодні, особливо у розвинутих країнах світу, зросли показники середньої тривалості життя,

економічного добробуту, соціальних гарантій людей похилого віку, що призвело до збільшення частки мандрівників віком 60-70 років. Поряд з цим відмічається ще одна тенденція: впродовж останнього десятиліття відбувається зростання частки молоді віком 16-18 років у загальній структурі користувачів туристичними послугами, а також збільшення кількості туристичних компаній, що спеціалізуються на молодіжному туризмі.

Сучасний міжнародний туризм характеризується зміною частки користувачів масового (конвеєрного) та індивідуального туристичного продукту. Так масові та групові форми туристичного споживання складають лише 20-30% від загального числа туристів. 70-80% – це індивідуальні туристи, які здійснюють зарпбжні поїздки за самостійно розробленим маршрутом, або індивідуальним пекидж-туром. Дане співвідношення в останні роки змінюється в сторону першої категорії, що пов'язується з особливостями формування відпускнуго періоду, збільшенням пропозиції та зменшення вартості на ринку чартерних перевезень, підвищеною зацікавленістю туристичних операторів у наданні стандартизованих послуг, збільшенням чисельністю співробітників у масовому туризмі тощо.

Характерною особливістю сучасного туризму є збільшення частки мандрівок з метою рекреаційного туризму у порівнянні з іншими видами. Так, якщо у 70-80-х роках ХХ ст. на ринку туристичних послуг переважав діловий, науковий та освітній туризм, то тепер співвідношення змінилося у бік рекреаційного туризму. Близько 60% туристів мандрують з пізнавальною метою та для відпочинку і лише 40% – з метою ділових стосунків.

Стосовно характеристики тенденцій та перспектив розвитку міжнародного туризму, то важливе місце у цьому має прогнозування, що здійснюється провідними світовими туристичними організаціями. Створення довгострокових прогнозів функціонування галузі має істотний потенціал для подальшого її розвитку. Одним з останніх таких досліджень є оновлений довгостроковий прогноз і оцінка розвитку туризму протягом двох наступних десятиліть: 2010–2030 рр. За прогнозами спеціалістів ЮНВТО, враховуючи аналіз соціальних, політичних економічних, екологічних та технологічних чинників, кількісні показники, що характеризують туристичну галузь будуть зростати. Так, у зазначений період прогнозована кількість міжнародних туристів у світі збільшуватиметься у середньому на 3,3% за рік.

В умовах глобалізації та трансформації світового господарства у кінці ХХ і початку ХХІ ст., формування глобальної ресурсного, інформаційного, споживчого ринків та переходу розвинених країн до постіндустріальної моделі розвитку міжнародний ринок туристичних послуг виступає вагомим чинником стрімкого розвитку світової економіки. Туризм є складовою частиною і рушійною силою розвитку інших галузей господарства та одним з вирішальних чинників соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються, країн з перехідною економікою і найменш розвинених країн світу. Сфера послуг перетворюється на один із головних сегментів світового ринку, де важливе місце займають туристичні послуги. Значення туризму у міжнародній економічній діяльності постійно зростає, а сам ринок набуває нових тенденцій та особливостей, впливаючи на рівень життя населення, торгівлю, транспорт та зв'язок, сільське господарство і будівництво. Процеси глобалізації на туристичному ринку характеризуються зміною технологій, модернізацією туристичної інфраструктури, інтернаціоналізацією ділової активності та створенням нових механізмів регулювання. Важливим є аналіз сучасного стану туристичної галузі, а також виявлення основних тенденцій з метою адаптації національних ринків до вимог глобалізованого світу.

Використана література:

1. Міжнародний туризм [Електронний ресурс]: webeconomy. – Режим доступу : <http://www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&newsid=977&type=news>. – Заголовок з екрану.
2. Десять країн - лідерів туристичного ринку [Електронний ресурс]: RosInvest
3. http://rosinvest.com/acolumn/blog/turizm_i_otdih/367.html. – Заголовок з екрану.
4. Школа І. М. Розвиток міжнародного туризму в Україні / І. М. Школа, В. С. Григорків, В. Ф. Кифяк. – Чернівці : "Рута". – 1997. – 342 с.
5. В 2012 году доходы от международного туризма выросли на 4% [Електронний ресурс]: unwto. – Режим доступу : <http://media.unwto.org/ru/press-release/2013-05-15/v-2012-godu-dokhody-ot-mezhdunarodnogo-turizma-vyrosli-na-4>. – Заголовок з екрану.

УДК 582.688(438.43)

Єжель І. М.

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОСЛИН РОДИНИ ERICACEAE JUSS. ПРАВОБЕРЕЖЖЯ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Більшість видів родини *Ericaceae* приурочені до місцезнаходжень із певними екологічними чинниками і характеризуються вузькою екологічною амплітудою [8].

Промивний тип водного режиму ґрунтів Правобережжя Полісся України призводить до заболочування понижених ділянок, утворення болотних ґрунтів. Цьому сприяє також високий рівень